

2024-től érvényes érettségi követelmények szerinti esszé feladatok

3.1 A földrajzi felfedezések és következményeik

3.2 A reformáció és a katolikus megújulás Európában és Magyarországon

3.3 Törökellenes és rendi küzdelmek

3.4 Erdély

3.5 Magyarország a Habsburg Birodalomban

2024-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT-3.5

A feladat Magyarország 17. századi történelméhez kapcsolódik. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a török Magyarországról való kiűzésének legfontosabb eseményeit, és az azt segítő, illetve akadályozó tényezőket!

A Szent Liga emlékérme, 1684 (XI. Ince pápa, I. Lipót császár, Sobieski János lengyel király és Marcantonio Giustinian velencei dózse arcképével)

„1683-tól döntően megváltozott a magyarországi török–magyar harcok jellege. Az 1541 és 1683 közti másfél évszázad a várharok időszeke volt, s jelentősebb mezei ütközetre csak két alkalommal, 1596-ban Mezőkeresztesnél, illetve 1664-ben Szentgotthárdnál került sor. Az oszmán tüzérségnek tehát másfél évszázadon át ostromokra és várvédelemre kellett berendezkednie Magyarországon. 1683-tól azonban fordult a kocka: a korábbi várharok időszekeit a mezei ütközetek kora váltotta fel. 1683 és 1697 között 15 jelentősebb mezei ütközetre került sor. A 16. század második felétől a számos mezei ütközetben edződött és a gyalogság tüzérségi támogatására kiképzett, jóval mozgékonyabb európai tüzérség háborúzott [...] azzal az oszmán tüzérséggel szemben, amelyet alapvetően várvívásra és várvédelemre képeztek ki, [...] s amely jószerivel csak most szembesült az időközben megreformált európai tüzérséggel és hadviseléssel.” (*Ágoston Gábor történész, 1995*)

„Miután nemrégiben a francia király mindenféle jogos ok nélkül megtámadta mind Ő császári felségét [értsd: I. Lipótot], mind az Egyesült Tartományokat [értsd: Hollandiát] fájdalmas és igazságtalan háborúban, ezen háború idejére legyen nemcsak védelmi, hanem támadó szövetség a szerződő felek között, melynek értelmében teljes tengeri és szárazföldi erejükkel harcoljanak a mondott francia király ellen.” (*Habsburg–holland szövetség, 1689*)

„Erdély területe, amint most a császári felség birtokában és hatalmában van, ugyanannak az uralma alatt maradjon. A Temesvár vára alá vetett tartomány minden kerületével és a köztük folyó folyókkal együtt maradjon a magas Török Birodalom birtokában és hatalmában.” (*A karlócai béke*)

3.6 A felvilágosodás

2025-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT-3.6

A feladat a 18. századi Magyarországgal kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével Mária Teréziának és II. Józsefnek a nemesség és a jobbágság jogi és gazdasági helyzetét érintő intézkedéseit!

„Mi Mária Terézia, [...] esküszünk az élő Istenre, az ő szentséges anyjára, Szűz Máriára, és minden szentjeire, hogy Isten egyházait, az egyházi főrend[eket], [...] nemes urakat, a szabad városokat és minden honlakosokat mentességeikben és szabadságaikban, jogaikban, törvényeikben, kiváltságaikban, meg régi jó helybenhagyott szokásaikban megtartandjuk.” (*1741. évi II. törvénycikk: A királyi eskü szövege*)

„Annak a szabadságnak a csorbítása nélkül, amely az előbbi 1723. évi országgyűlés 14. törvénycikkében van rögzítve [amelynek értelmében a saját szükségletre behozott és kivitt áruk vámmentesek], egyébként minden dolog és áru után bármiféle és nemű is legyen az, amely Magyarországon és a hozzá kapcsolt részeken átvihető, vagy a mondott királyságba és országokba bevihető, vagy azokból kivihető, a harmincadvámot le kell róni, s ezt a vámot kivétel nélkül mindenki, legyen az nemes vagy nemtelen [...], megadni köteles.” (*Mária Terézia rendelete, 1754*)

„Az adózásnak igaz[ságos] és egyenes módja, mely által a közönséges terhek [közterhek] egy igaz jó egyenlőség szerint elosztatnak, legtöbbet használ a közönséges boldogságnak [közjónak] előmozdítására; ellenben pedig az [...] adózásnak igazságtalan s törvénytelen felosztása, a föld művelését, s szorgalmatosságot elfojtja, és a népnek szaporodását akadályoztatja.” (II. József birtokösszeírást előíró rendeletének bevezetője, 1786)

„Amit a kortársak csak sejtettek, ma már biztosan tudjuk: a felvilágosultként jellemzett 18. századi államok és uralkodók távolról sem feleltek meg a filozófia által felállított ideálnak. Feudális jellegük kétségbevonhatatlan [...]. A politikai gyakorlatban érvényesülő felvilágosultságot tehát el kell választanunk a filozófiai felvilágosultságtól. Felvilágosultnak azokat a 18. századi uralkodókat kell tekintenünk, akik országuk elmaradottságára ébredve mertek vállalni bizonyos polgári színezetű reformokat, hogy ezekkel Európa legfejlettebb államaihoz felzárkózhassanak.” (Ifj. Barta János történész, 2012)